

SİGORTA POLİÇESİ ÖZEL ŞARTLARININ GENEL ŞARTLARA AYKIRILIĞI SORUNSALI

Yılmaz YÖRDEM*

ÖZ

Sigorta, gelecekte olabilecek risklerin meydana gelmesiyle doğabilecek zararları temin etmek için yürürlüğe konulan bir kurumdur. Sigorta yapılabilmesi için sigorta sözleşmesinin yapılması bir gerekliliktir. Sigorta sözleşmesi, muayyen bir prim mukabilinde sigortacının, diğer bir kimsenin para ile değerlendirebilir bir menfaatini zarara uğratabilecek rizikonun gerçekleşmesi durumunda zararı tazmin etmeyi veya hayat süreleri nedeniyle veya hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar nedeniyle bir veya birkaç kişinin belli bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı üstlendiği bir sözleşmedir (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 1401/1)¹. Sigorta sözleşmesi kapsamında kesilen sigorta poliçesi ise, sigortacılık işkolunda faaliyet gösteren kurum, kuruluş ya da sigorta şirketleri ile sigorta teminatından yararlanmak isteyen taraf/taflar arasında hak ve sorumlulukların karşılıklı olarak yazıldığı anlaşmayı ifade etmektedir.

Sigorta sözleşmelerinin kurulmasında mevcut olması gereken genel şartlarla beraber, sigorta sözleşmesinin genel şartları dikkate alınarak, emredici

* Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, E-Mail: ylmzyrdem06@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8836-8883.

Makalenin Gönderim Tarihi : 28.01.2025.

Makalenin Kabul Tarihi : 30.06.2025.

¹ Bkz. RG: 14/02/2011, 27846.

hukuk kurallarına, ahlaka, adaba, kamu düzenine ve sigorta ettirenin menfaatine aykırı olmamak koşuluyla, sigorta sözleşmesi taraflarının beraber kararlaştırmış oldukları sigorta özel şartlarının konulması da mümkündür. Sigorta ettirenin menfaatleri devlet tarafından korunmakta olup bu kapsamda sigorta genel şartları, Hazine ve Maliye Bakanlığı² tarafından sigorta işkolu temsilcilerinin görüşü de alınmak suretiyle hazırlanmakta ve kural olarak Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmektedir³.

Anahtar Kelimeler: Sigorta hukuku, sigorta genel şartları, sigorta özel şartları, sigorta tarafları, sigorta özel şartlarının genel şartlara aykırılığı.

THE PROBLEM OF THE CONTRARY BETWEEN THE SPECIAL CONDITIONS OF THE INSURANCE POLICY AND THE GENERAL CONDITIONS

ABSTRACT

Insurance is an institution put into effect to cover the damages that may arise from the occurrence of possible future risks. In order to be able to make insurance, it is a requirement to make an insurance contract. An insurance contract is a contract in which the insurer undertakes to compensate for the damage in case of a risk that may harm another person's interest that can be evaluated with money, in return for a certain premium, or to pay a certain amount of money or to perform other actions for one or more persons due to their life span or due to some events that occur in their lives. The insurance policy issued within the scope of the insurance contract refers to the agreement in which the rights and responsibilities are mutually written between the institutions, organizations or insurance companies operating in the insurance sector and the party/parties who want to benefit from the insurance coverage.

In addition to the general conditions that must be present in the establishment of insurance contracts, it is also possible to set special insurance conditions that the parties to the insurance contract have agreed upon together, provided that they do not violate the mandatory rules of law, morality, customs, public order and the interests of the policyholder, taking into account the general conditions of the insurance contract. The interests of the policyholder are

² Mülga T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı.

³ Resmi Gazete'de yayımlanmamış sigorta genel şartları için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/arama>.

protected by the state and in this context, the general insurance conditions are prepared by the Ministry of Treasury and Finance by also taking the opinions of the representatives of the insurance sector and, as a rule, they enter into force by being published in the official newspaper.

Keywords: Insurance law, general insurance conditions, special insurance conditions, insurance parties, non-conformity of special insurance conditions to general conditions.

I. GİRİŞ

Türk hukuk sistemimize hâkim olan çeşitli ilkelere bir tanesi de özel sözleşme özgürlüğü ilkesidir. Sözleşme özgürlüğü ilkesi, Türk Borçlar Kanunu'nda genel olarak etkili iken, Türk Ticaret Kanunu'nun sigorta hükümlerini içeren kısmında ise kısmen geçerlidir. Güvene dayalı bir sözleşme tipi olan sigorta sözleşmesinde taraflar, aralarında özel olarak düzenledikleri sözleşme maddelerini düzenleyebilecekleri kabul edilmektedir. Ancak sigorta ettirenin korunması için bile olsa mutlak olarak sözleşme özgürlüğü tanınmamıştır. Sözleşme taraflarının haklarının korunması için devlet tarafından sigorta sözleşmelerine birtakım müdahalelerde bulunulma tanınmıştır.

Sigorta genel ve özel şartlarının sözleşme özgürlüğü kapsamında mutlak olarak serbest bırakılması, sigorta hukukunda yer alan sigortalı tarafın yeterince korunması fikrine ve kamu yararına aykırı olacaktır. İlgili emredici kanun hükümlerine aykırı sigorta sözleşmesi koşullarının varlığının yaptırımı olarak, somut olaya göre bazen sigorta sözleşmesi batıl sayılmakta, bazen emredici kanun hükmüne aykırı koşullar hükümsüz kabul edilmekte, bazen de emredici kanun hükümlerine aykırı sigorta sözleşmesi koşulları yerine emredici kanun hükümleri uygulanmaktadır.

Sigorta sözleşmesine bağlı olarak düzenlenen sigorta poliçesinin muhtevasının düzenlenmesinde, sigorta sözleşmesinin taraflarının hakları, tarafların temerrüdüne dair hükümler, sigorta sözleşmesinin genel ve özel koşullarının açık bir dille düzenlenmesi gerekmektedir. Sigorta poliçeleri, uygulamada matbu olmaları dolayısıyla, poliçe kapsamında genel koşullara teker teker yer verilmemekte olup sadece özel koşullara yer verilmektedir. Nitekim bir sigorta poliçesi incelendiğinde, poliçe kapsamında genel olarak, “Özel Şartlar” başlığı altında “Bilgilendirme yapılarak, ekli genel ve özel şartlarla akdedilmiştir.” şeklinde bir ifade kullanılmakta olduğu görülecektir. Bununla beraber sigortacı ya da

temsilcisi tarafından sigorta genel şartlarının bir belge olarak verilmediği görülecektir⁴.

II. SİGORTA HUKUKUNUN GENEL İLKELERİ

A. Sigortanın Kapsamı

Sigorta kavramı, bireylerin kendilerini teminat altına almayı ve bu amaç uğruna prim ödeme istekleri doğrultusunda meydana gelmiştir.⁵ Bu doğrultuda, insanlar normal gündelik hayatlarına devam ederlerken hayat yolunda karşılaşılabilecek rizikolar/tehlikeler sonucunda ortaya çıkabilecek maddi zararların telafi edilmesi için muayyen primler ödemek koşuluyla muayyen rizikoları/tehlikeleri kabul eden kurumlar oluşmaya başlamıştır.⁶

Meydana gelen rizikonun neden olduğu zararın sigortacı tarafından sigorta ettirenin ödediği primler ile karşılanması olayı sigortanın temelini oluşturur.⁷ Sigorta ettirenin sigortacıya muayyen bir prim ödemesi ve buna karşılık sigortalanan eşyanın para ile ölçülebilir bir menfaati zararla karşılaştığı zaman sigortacının bu riziko sonucunda oluşan hasarı gidermek için muayyen bir tutarın sigorta ettirene ödenmesi hususu sigorta sözleşmesinin temelini oluşturur.⁸

⁴ İsmail, Özgün Karamanoğlu, Sigorta Poliçesi Özel Şartları Üzerine Bir Değerlendirme, İstanbul, 2022, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi - 2022/1, 013-1076, s. 1014.

⁵ Rayegan, Kender, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, İstanbul 2017, s. 1; Mustafa, Çeker, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku, Adana 2018, s. 1.

⁶ Rayegan, Kender, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, İstanbul 2017, s. 1; Çeker, s. 1; Akhisar, İlyas / Acınan, Hilmi, Sigortacılıkta Hasar, İstanbul 2016, s. 4; Özbolat, Murat, Temel Sigortacılık, Ankara 2017, s. 78; Erkan, Ebru, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, Topaloğlu, Mustafa / Dinç, Mutlu (Ed.), Sigorta Davaları, Ankara 2018, s. 45.

⁷ Rayegan, Kender, “Sigorta Sözleşmesinin Tanımı ve Kurulması (TTK. Tasarısı Hükümlerinin Değerlendirilmesi ile)”, Doç. Dr. Mehmet Somer’e Armağan, İstanbul 2006, s. 517; Yaslıdağ, Beyhan, Sigortacılık Sigorta Aracıları – Sigorta İşlemleri, Ankara 2017, s. 15.

⁸ Bkz. Türk Ticaret Kanunun 1263, (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.02.2025)).

Sigorta hukukunun kamu hukuku kapsamında ya da özel hukuk kapsamında değerlendirildiği türleri mevcut olup hangi kapsamda değerlendirilirse değerlendirilsin, kamu düzenine, genel ahlaka ve emredici kanun hükümlere aykırılığı iddia edilen tüm sigorta sözleşmesinin geçerli olmayacağı kabul edilmektedir. Bilhassa sigorta hukukunda devlet sigorta ettirenin yararını gözetmekle sorumlu olduğu için bu hususta mutlak sözleşme serbestisinden söz edilemeyecektir. Sözleşmenin genel hükümleri Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmekte olup aynı hükümlerin sigorta sözleşmesinin kurulmasında da geçerli olacağı kabul edilir. Bu kapsamda sözleşme özerkliği ilkesi gereği kimse sözleşme yapmaya icbar edilemez.⁹

B. Sigortanın Unsurları

Sigorta sözleşmesi, sigorta menfaati, prim, sigorta bedeli ve riziko şeklinde belirli unsurlar üzerine kurulmuştur. Bir sigorta sözleşmesinin yapılabilmesi için öncelikle sigorta ettirenin menfaatinin bulunması gerekir.¹⁰ Bu sözleşmenin asıl kurulma amacı karşılaşılan rizikonun giderilmesi için sigortacı ile sigorta ettiren arasında anlaştıkları sigorta bedeli üzerinden prim ödenmesi kararlaştırılır ve aylık veya yıllık primler şeklinde ödenmesi sağlanır.

Sigorta sözleşmesinin başlıca temel unsurlarına yukarıdaki başlıkta denilmiştir. Bu unsurların olmadığı bir sözleşme düşünülmemekle birlikte eksikliğinden ötürü eksik sigorta gündeme gelecektir. O durumda ise sigorta ettirenin zararını karşılamakla yükümlüdürler.

Sigorta sözleşmesi şekle bağlı olmayan bir sözleşme olup sözleşmede öngörülen sürenin dolması, taraflardan birinin sözleşmeyi

⁹ Cevdet Yavuz/Faruk Acar/Burak Özen, Türk Borçlar Hukuku: Özel Hükümler, 9. bs., İstanbul, 2014, s. 14; Oğuzman/Öz, s. 23; Fikret, Eren, Borçlar Genel, [Legem Yayinevi](#), 29.Baskı, Ankara 2024, s. 301; Fikret, Eren, Borçlar Özel, s. 50.

¹⁰ Kender, s.139; Samim, Ünan, Sif (Cif) Olarak Satılan Mallar İçin Yaptırılan Yük Sigortasında Sigortalanabilir Menfaat, SHD 1997, S.1, s.17-18.

feshi veya sigorta ettiren şeyin tamamıyla zayi olması durumunda sona erer.¹¹

III. SİGORTA GENEL ŞARTLARI VE ÖZEL ŞARTLARI KAPSAMINDA GENEL VE ÖZEL SÖZLEŞMELER

A. Genel Olarak

Türk hukuk sisteminde kanuni düzenlemeler yapılırken menfaat ilkesi göz önünde bulundurulur. Kanuni düzenlemelerdeki menfaatler değerlendirildiğinde genel kanun ve özel kanun ayrımı yapılmış olur. Özel kanun ve genel kanun ayrımının ana teması, içerik ve kapsam yönünden aynı konuyu farklı perspektifle ele alma hususudur. Daha geniş ve genel bir düzenlemeye sahip olan kanun genel kanun, daha özel ve ayrıntılı düzenlemeye yer veren kanuna özel kanun denilmektedir.¹² Doktrinde M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, tek başına bir kanuna, genel kanun veya özel kanun sıfatının verilemeyeceği, bu konuda genel kanun ve özel kanun değerlendirmesinin yapılabilmesi için ancak iki kanun arasında yapılacak mukayese ile anlaşılabilceği şeklinde görüş belirtmişlerdir¹³.

Türk Borçlar Kanunu'nda sözleşmeler düzenlenirken, herhangi bir koşula bağlı olmaksızın, sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında serbest düzenleme yapılması gerektiği şeklinde bir yaklaşım sergilenmiştir. Aynı şekilde Anayasanın 48. Maddesin de bu yaklaşıma

¹¹ Bkz. https://www.udybelgesi.com/sorumluluk_sigortalari_sigorta_sozlesmesinin_sona_ermesi.

¹² İbrahim Araç/Şeref İbra, “Türkiye’de Yasa Önerisi Hazırlama ve Norm Koyma Tekniği ve Yasamacı Mesleğinin Nitelikleri Üzerine”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2003, 58(3), s. 43; Ejder Yılmaz, “Genel Kanun-Özel Kanun İlişkisi (Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanunu Bağlamında)”, Sicil İş Hukuku Dergisi, 2011, 6(22), s. 23-24; Gözler, 2013, s. 67. Benzer yönde bkz. Rona Serozan, B. İlkey Engin ve Yeşim M. Atamer, Serozan Medeni Hukuk, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 182; Cengiz Koçhisarlıoğlu, Özlem Söğütü ve Bahar Öcal Apaydın, 2022, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 102.

¹³ M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, Medeni Hukuk, 28. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 79.

benzer yönde bir hükme yer verildiği görülmektedir.¹⁴ Dolayısıyla sözleşme araflarının sözleşme yapma özgürlüğü anayasa ve kanun kapsamında olup aynı şekilde kanunun izin verdiği ölçüde serbestlik durumu söz konusu olabilecektir¹⁵. TBK'nın 26. Maddesinde, “*Tarafların bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler*” şeklinde açıkça düzenleme bulunmaktadır.¹⁶ Görüleceği üzere, kanun koyucu tarafından kişilere, sözleşme yapıp yapmama, sözleşme tarafını seçme, sözleşme içeriğini düzenleme gibi konularda serbest bırakmasına rağmen kanunda öngörülen maddelere bağlı kalmak kaydıyla özgürlük tanınmıştır. Diğer bir ifadeyle, kanun koyucu sözleşme yapıp yapmama, sözleşme tarafını seçme, sözleşme içeriğini belirleme gibi konularda tarafları serbest bırakılmış ancak kanunda öngörülen madde hükümlerine bağlı kalmak kaydıyla taraflara özgürlük tanınmıştır.¹⁷

Sözleşme taraflarının karşılıklı iradelerini birbirine uygun olarak hazırlaması şeklinde yapılan sözleşmelerin bireysel sözleşme niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Bilindiği üzere hukukta; özel kanun hükümleri gereği yapılan sözleşmeler bireysel olarak düzenlenir.¹⁸ Ancak bu sözleşmeler zamanla hukuk sisteminde yeterli olmamıştır. Örneğin Sanayi Devriminde hızlı gelişen ve büyüyen ticari hayat dolayısıyla bireysel sözleşmelerden başka daha farklı sözleşme tiplerine de yönelimler olduğu görülmektedir. Hukukun zamanın koşullarına, diğer bir ifadeyle çağa uyum sağlaması ve hızlı yapılması gereken işlemlerde

¹⁴ Bkz. [https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5\(Yararlanma\)](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5(Yararlanma)) Tarihi:15.03.2025).

¹⁵ Bkz. Anayasa m. 48- “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır”.

¹⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf>

¹⁷ Selahattin Sulhi Tekinay/ Sermet Akman, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 362 vd; Sinem, Camcı, “Genel İşlem Koşulları”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2014, s. 10.

¹⁸ Selahattin Sulhi, Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, [Filiz Kitabevi Yayınları](#) , İstanbul 1993, s. 154.

zaman kaybetmeden yapılabilmesi için sözleşme içeriğinin genel şartlarla standart sözleşme tipine dönüşmesine neden olmuştur.¹⁹

B. Bireysel ve Genel Sözleşmeler

Bireysel sözleşmeler, kural olarak sözleşme taraflarının ortak rızaları doğrultusunda kurulduğu ve içeriğinin belirlendiği kabul edilir. Standart sözleşmeler, genel olarak düzenlendiği ve sözleşme taraflarının iradelerinin değerlendirilmeye alınmadığı kabul edilir. Dolayısıyla tek taraflı bir iradenin ürünü olarak ortaya çıkarlar. Sanayi Devrimi akabinde modern sisteme dahil olan ülkelerin genel sorunu haline gelen hızlı işlem yapma zorunluluğu, bireyleri bireysel sözleşme yapmadan uzaklaştırmış ve standart sözleşmelere yönlendirmiştir. Bu şekilde standart sözleşme tipi kurumların müşterileriyle muhataplığı azalmış ve kurumlar zaman bakımından tasarruf etmişlerdir. Söz konusu durumun iyi yanları olmakla beraber zamanla kötü yanlarına da rastlanılmıştır. Zira, sigorta sözleşmesinin hükümlerini, içeriğini, rizikolarını, primlerini vb koşulları tek başına belirleyip karşı tarafa özel olarak düzenlemeden herkese aynı içerik ve unsurlar gözetilerek sunulması ve imza altına alınması taraflar arasında güç bakımından dengesizlik ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda sözleşmenin hükümlerini düzenleyen tarafın güç, ayrımcılık ve baskı unsurlarını kendisinde topladığını söylemek mümkündür. Zira burada Karşı tarafın sözleşmeyi bütün olarak kabul etmesi veya kabul etmemesi seçenekleri mevcut olup, sözleşmede kendisine uygun olmayan veya kaldırılmasını talep edeceği hükümlerin mevcut olması halinde bu hükümlerin kaldırılmasını veya değiştirilmesini talep yetkisi bulunmamaktadır.²⁰

Genel sözleşmelerin düzenlenmesi, ticari hayat için büyük riskler taşıyacağından dolayı sözleşme taraflarınca özel olarak düzenlenen sözleşmelere tabi olabilmesi için özel düzenlemeler yapılmıştır.²¹ Türk

¹⁹ Ezgi, Kutluay, Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Koşulları, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s. 1369-1422, s. 1372.

²⁰ Bkz. TBK m. 20 Gerekçe; Ayhan Bakır, "Türk Haksız Rekabet Hukukunda Dürüstlük Kuralına Aykırı Genel İşlem Şartları Kullanımı ve Yaptırımı", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2016, s. 7; Akıntürk ve Ateş, Borçlar Hukuku, s. 48.

²¹ Sinem, Camcı, "Genel İşlem Koşulları" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Bilim Dalı,

Ticaret Kanunu'nda, ticari hayatın akışının devamlılığı için genel işlem şartlarının aksine, dürüstlük kurallarına aykırı genel şart sunulması uygun görülmemiş ve bu durumun haksız rekabet hükümleri gereğince denetlenebilir nitelikte olduğu kabul edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Düzenleyenin, çok sayıda benzer sözleşmelerde kullanılmak maksadıyla sözleşme yapılırken, genel işlem şartlarının denetimi konusunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda da dürüstlük kurallarına aykırı işlem şartı kullanmanın haksız rekabet hali olarak düzenlendiği görülmektedir²².

C. Özel ve Genel Hükümlerin Uygulama Sırası

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında sözleşme yapılırken, muayyen kuralların takip edildiği görülmektedir. Ticari faaliyetlerde genel sözleşmeler genellikle görülmediği için, bireysel sözleşmeler ağırlıklı olarak kendini gösterir. Somut olaya uygulanacak kanun hükümleri muayyendir. İlk olarak bütün sözleşmelerde yer alan emredici hükümler tespit edilir ve emredici hükümlere aykırılık oluşturan sözleşmeler geçersiz olacaktır. Ticari işlerden kaynaklanan anlaşmazlıklarda da yine öncelikli olarak emredici hükümler uygulanacaktır. Emredici hükme aykırı bir hüküm genel sözleşme hükümlerinde de olsa özel sözleşme hükümlerinde de olsa emredici hükme aykırı olan madde geçersiz sayılır. Meğerki sözleşme o hüküm üzerine kurulmuş ise bu durumda sözleşmenin kendisi tamamıyla geçersiz olacaktır²³. Ticari hükümlerin somut olaya tatbik etme sıralamasında ikinci sırada sözleşmenin hükümleri yer alır. Kanunun emredici hükümlerine aykırı olmayan sözleşme hükümleri, diğer bir kriter olan sözleşmenin kendisine ve içeriğine de aykırı olmamalıdır. Aksi halde, sözleşmenin hükümlerine aykırı olan hükümler geçersiz sayılacaktır. Sözleşme tarafları arasında düzenlenen özel hükümler emredici hükümlere aykırı olmadığı sürece ticari teamülden önce gelir.

Yüksek Lisans Programı 2014, s. 3 vd.; Turgut Akıntürk, Derya Ateş, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, [Beta Basım Yayın](#), 30. Baskı, İstanbul 2022, s. 48 vd.

²² Bkz. TTK m. 55/1 bent f.; Sevilay, Uzunallı, Genel İşlem Şartlarının Haksız Rekabet Hükümleriyle Denetlenmesi, İÜHFM C. LXXI, S. 2, s. 383-420, 2013.

²³ Kübra, Ercoşkun Şenol, Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK M. 27, İÜHFM C. LXXIV, S. 2, 2016, s.728.

Nitekim uygulamada yüksek mahkeme Yargıtay bir kararında benzer durumda karar vermiştir.²⁴

Yukarıda söz edilen koşulları sağlayan sözleşme hükümleri tamamlayıcı ve yorumlayıcı ticari hükümlere göre değerlendirilir. Ticari hükümlerin uygulama sırasına bakıldığında sırayla, emredici hükümler, sözleşmede konulan özel hükümler, tamamlayıcı ve yorumlayıcı ticari hükümler ve ticari örf ve âdet şeklinde bir sıralamanın uygulandığı görülmektedir. Diğer yandan Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ancak özel kanunlarda düzenlenmiş ticari hükümler bakımından özel hükümler baz alınarak sözleşmelerin hüküm doğuracağı kabul edilmektedir.²⁵ Yukarıda açıklanana duruma istinaden doktrinde mevcut duruma yönelik birtakım görüşler ileri sürülmüştür. Bazı görüşlere göre, özel hükümler içeren normların genel yükümlere aykırılık teşkil etmesi istisnai durumlar için söz konusudur.²⁶ Bazı sözleşmelerde özel normlar bulunur ve doktrinde de var olan görüşler gibi özel hükümler var olan konularda genel hükümlerin bir vasfı bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, özel hükümlerin bulunduğu bir normda öncelik uygulanma sırası özel hükümlerde olacaktır.²⁷ Bu şekilde genel hüküm(lex generalis) ile özel hüküm (lex specialis) çelişirse, genel hüküm değil özel hükme göre karar verilir.²⁸

Özel kural ilkesi; tam olarak genel ilkelerden ziyade özel ilkelerin, genel normlardan ziyade özel normların etkin olmasını destekler nitelikte bir ilkedir. Özel şartlar ile genel şartların çatıştığı durumlarda önceliği özel şarta yani özel normlara verilmesi gerektiğini mantıksal bir zorunluluk olarak bizlere açıklamaktadır. Bu durumun nedeni genel hükümlerin genel nitelikte olup daha sonradan yasa koyucunun durumu fark edip özel birtakım istisnai hükümler getirerek istisnai durumun daha öncelikli olması gerektiğini vurgular. Kanunda veya sözleşmede özel şart

²⁴ <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Yararlanma Tarihi: 05.03.2025).

²⁵ [https://panel.kku.edu.tr/Content/ohrich/Ticari%20Hu%CC%88ku%CC%88mler%20\(2.%20hafta\)%20.pdf](https://panel.kku.edu.tr/Content/ohrich/Ticari%20Hu%CC%88ku%CC%88mler%20(2.%20hafta)%20.pdf).

²⁶ Ahmet, M. Güneş, Hukuk Metodolojisi, 3.Baskı, Bursa 2020, s.160.

²⁷ Yaşar, Karayalçın, Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, 6.Baskı, Ankara 2001, s.139.

²⁸ Kemal, Gözler, Hukuka Giriş, 11. Baskı, Bursa 2014, s.344.

niteliğinde özel norm konulduğu takdirde ve bu özel hüküm ile genel hükmün çatışması durumunda özel hüküm veya özel şartlar uygulanır.²⁹

Yukarıda anlatılan hususlar aynı düzeydeki, diğer bir ifadeyle aynı tarihli hükümler için söz konusudur. Zira aynı zamanda çıkarılan özel hüküm ile genel hükümlerin uygulanma sırası özel hüküm için öncelik doğuracağı kabul edilmektedir.³⁰ Aynı tarihli olup özel hükmün bulunduğu konularda genel hüküm uygulanmaz.³¹ Söz konusu olan bu duruma hukukta sonraki kural ilkesi denilmektedir.³² Hükümler aynı tarihli değilse, diğer bir ifadeyle, genel hüküm ileri tarihli, özel hüküm geçmiş tarihli ise, her iki tarihli hüküm de uygulanabilecek olup burada önemli ve öncelikli olan husus, hükmün kapsayıcılığı ve ayrıntı olmasıdır.³³

D. Sigorta Sözleşmesi Özel ve Genel Hükümlerinin Uygulama Sırası

Niteliği itibarıyla nihayetinde bir sözleşme ilişkisi olan sigorta sözleşmelerinde de özel şart ve genel şartlarda sözleşmenin içeriğine bakılır. Ana hatlarıyla kapsamlı olan sözleşme hükmü her zaman yerini alır. Yukarıda da ayrıntılı olarak ifade edildiği gibi, emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla Türk Ticaret Kanunu kapsamında yapılan sözleşmelerde genel olarak özel şartlar düzenlenebilir. Burada özel şart olarak düzenlenen hükümlerin bireysel sözleşme niteliğine haiz olduğu kabul edilir. Bilindiği üzere ticari işlerde tacir her zaman aynı şartları taşıyan sözleşme hükümleri yapmak zorunda olmayıp özel şartlar düzenleyebilmektedir. Bir sigorta sözleşmesinde de genel şartlara aykırı özel şartlar düzenlendiğinde özel şartlar emredici hükümlere aykırı değil ise ve sözleşmenin vasfına da aykırı düşmüyorsa özel normun genel normdan önce gelmesi gerektiği ve özel şartların uygulanması mümkün olabilecektir. Burada genel olarak düzenleme yapmaya elverişli olan husus özel hükümlerdir. Özel hükümler, tarih itibarıyla çok eski tarihli ise, sözleşmede kapsayıcılık ve hukukun sürekli olarak değişen ve gelişen

²⁹ M. Güneş, Hukuk Metodolojisi, Ekin Yayınları, 5.Baskı, Ankara 2023, s.159.

³⁰ Kemal, Gözler, Hukuka Giriş, Ekin Yayınları, 21. Baskı, Bursa 224, s.344.

³¹ Yaşar, Karayalçın, Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, s.139

³² M. Güneş, Hukuk Metodolojisi, s.160-161.

³³ Gözler, Hukuka Giriş, s.350.

dünyaya ayak uydurmaya çalışmasından dolayı genel hükümlerin de burada incelenmesi gerekecektir ve eğer ki yapı gereği sözleşme özel hükmü kabul etmiyor ise o zaman genel hükümler uygulama alanı bulacağı söylenebilecektir.³⁴

Özel hüküm ve genel hükümde düzenlenen durumlara göre nitelik gereği daha fazla özellik atfedilir. Örneğin, zaman, konu, yer, kişi vb. bakımdan düzenlemeler ve istisnalar getirilebilmektedir. Özel şartlar bu düzenlemeleri içinde bulundurduğundan özel şartların uygulama alanı daha çok söz konusu olur.³⁵ Özellikle genel hükümlerin, yani genel şartların geniş bir içeriğe sahip olduğu, kapsayıcılık bakımından yeterli olmayıp sadece içerik olarak genel geçer olan birçok sözleşmede yer alabilecek nitelikte hükümler içerdiği kabul edilir.³⁶ Özel şartların ise nispeten daha kısıtlayıcı ve nitelik açısından daha keskin çizgilere sahip taraflar arasında anlaşmazlığın sınırlarını ve ticari akışı sağlayacak düzeyde kaldığı kabul edilir.³⁷

Unutulmamalıdır ki, emredici hükümlerde kamu yararı önceliği gözetilerek sözleşmelerin içeriği ve şartları tanzim edilir. Kanun koyucunun iradesi doğrultusunda kabul edilebilir nitelikte olan özel şartların kabulü toplumun her zaman menfaatinedir.³⁸ Hukuk düzeni, kamunun menfaati, kamu yararı ile sözleşme tarafları arasında dengeyi korumayı amaçlar. Bu münasebetledir ki, sözleşme taraflarına tamamiyle sözleşme serbestisi imkânı tanınmamıştır. Türk Borçlar Kanununda da belirli maddeler vasıtasıyla sözleşme yapılmasının serbestisine sınırlama getirilmiştir. Kanun doğrultusunda serbesti tanınmıştır.³⁹

³⁴ Karayalçın, Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, s.139.

³⁵ Gözler, Hukuka Giriş, s.347.

³⁶ M.Güneş, Hukuk Metodolojisi, s.160.

³⁷ Gözler, Hukuka Giriş, s.344.

³⁸ Jale G., Akipek – Turgut Akıntürk – Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 11.Baskı, İstanbul 2014, s.102.

³⁹ Jale G. Akipek – Turgut Akıntürk – Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, s.102.

IV. SİGORTA POLİÇESİ GENEL VE ÖZEL ŞART AYRIMI

Yukarıda da değinildiği üzere sigorta sözleşmesi, taraflardan birine prim ödeme, diğerine teminat sağlama şeklinde sözleşmenin her iki tarafına borç yükleyen iki taraflı bir sözleşmedir. Sigorta teminatı ile sigorta priminin karşılıklı olarak yer değiştirdiği sigorta sözleşmesinde, belirli bir zaman içerisinde sigortacının poliçeyi karşı tarafa teslim etmesine dair bir yan yükümlülüğü de bulunmaktadır⁴⁰. Bu kapsamda sigorta poliçesinin sigortacının sorumluluğunun başlaması konusunda bir işlevi söz konusu olmasa da sigorta sözleşmesinin yapıldığına delalet eder⁴¹. Sigorta poliçesi hakkında, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 1425/1. Maddesinde, “*Sigorta poliçesi, tarafların haklarını, temerrüde ilişkin hükümler ile genel ve varsa özel şartları içerir, rahat ve kolay okunacak biçimde düzenlenir*”. Şeklinde dir. Buna göre, sigorta sözleşmesi taraflarının hakları, temerrüde ilişkin hükümler ile genel ve varsa özel şartların sigorta poliçesinde bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Sigorta sözleşmesi taraflarının irade özerkliği ilkesi gereği burada; tarafların sigorta poliçesine özel şartlar koyabileceği ayrıca belirtilmiş ve sözleşmenin içeriğinde bir bireyselleştirmeye de gidilebileceği dile getirilmiştir. Sigorta sözleşmesine sigorta özel şartlarıyla özellik kazandırma 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁴² 26. maddesi hükmündeki; “*Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler.*” ifadenin bir tezahürü olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Aynı şekilde 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 12 . ve 11/1 maddelerinde “*de “Sigorta sözleşmelerinin ana muhtevası, Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir. Ancak, sigorta sözleşmelerinde işin özelliğine uygun olarak özel şartlar tesis edilebilir. Bu hususlar, sigorta*

⁴⁰ Mehmet, Bahtiyar, “Sigorta Poliçesi Genel Koşulları”, Batider, C. XIX, S. 2, Ankara, 1997, s. 89; Haydar, Arseven, Sigorta Hukuku, Yenilenmiş 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1991, s. 20; Samim, Ünan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt I, Genel Hükümler (Madde 1401-1452), 1. Baskı, onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 11.

⁴¹ Ali, Ali, “Sigorta Poliçesinin Kıymetli Evrak Niteliğine Sahip Olup Olmadığı Sorunu”, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil Ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul, 2007, s. 332 vd.

⁴² Bkz. RG: 11/1/2011, 27836.

sözleşmesi üzerinde ve özel şartlar başlığı altında herhangi bir yanılığa neden olmayacak şekilde açık olarak belirtilir.” Şeklinde sigorta sözleşmesine özellik kazandırma imkânı tekraren yenilediği görülmekte ve anlaşılmaktadır. Söz konusu Sigortacılık Kanunu maddesi muhtevassından, işin özelliğine münasip olarak özel şart düzenlenirken zarar/meblağ sigortası ayrımı yanında teminat altına alınan riziko/menfaat ikilisinin göz önünde tutulmasına işaret edildiği söylenebilir⁴³.

Bütün bu anlatılanlar ışığında, sigorta sözleşmelerinde iki ayrı şarta yer verilebileceği anlaşılmaktadır⁴⁴. Bu şartlardan genel şartlar, muayyen bir sigorta kolunda genel geçer bir tarzda tatbik edilen ve bu sözleşmelerin esasını oluşturan poliçeye ekli kayıtlardır⁴⁵. Özel şartlar ise Sigortacılık Kanunu 11/4. maddesi hükmü “*Sigorta sözleşmelerinde kapsam dahiline alınmış olan riskler haricinde, kapsam dışı bırakılmış riskler açıkça belirtilir. Belirtilmemiş olan riskler teminat kapsamında sayılır.*” şeklindeki kanuni düzenlemenin bir gereği ve uzantısının gereği olduğu söylenebilir⁴⁶.

V. SONUÇ

Sigorta sözleşmeleri dahil olmak üzere tüm sözleşmeler, tarafların uygun hükümler düzenleyerek ortak iradeyle meydana gelirler. Özel hukukta, tarafların ortak iradeleri doğrultusunda yapılan sözleşmelerde, bazı hükümlerin değiştirilmesi veya eklenmesi, diğer bir ifadeyle nevi şahsına münhasır şekilde bireysel nitelikte sözleşmeler yapılabileceği kabul edilmektedir. Nevi şahsına münhasır sözleşme hükümleri düzenlenmesi ya da sözleşme yapılmasının sebebi, yapılan sözleşmelerin standart sözleşme kapsamında yapılmak istenmemesi ve ayrıca yapılan sözleşmelerin içeriğinin ve kapsayıcılığının birbirinden

⁴³ İsmail Özgün, Karaahmetoğlu, s.1017

⁴⁴ Ali, Bozer, Sigorta Hukuku (Genel Hükümler-Bazı Sigorta Türleri), Gözden Geçirilmiş 2. Baskıdan Tıpkı Basım, BTHAE Yayınları, Ankara, 2009, s. 42; İsmail Özgün, Karaahmetoğlu, s.1018.

⁴⁵ Sevinç Kuyucu Aslıhan, “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği ve Uygulanacak Hükümlerin Belirlenmesine İlişkin Esaslar”, Prof. Dr. Rayegân KENDER’E Saygı Günü (Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu), Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 15 vd.

⁴⁶ İsmail Özgün, Karaahmetoğlu, s.1018.

farklı olmasından dolayı bireysel, diğer bir ifadeyle özel hükümler içeren sözleşmelere yönelmeyi hızlandırmış ve gerekli kılmıştır.

Sözleşme yapılırken dikkat edilmesi gereken bilhassa bazı hükümler vardır ki bu hükümlerin sırasıyla incelenmesi gerekecektir. Örneğin, sözleşme yapılırken emredici hükümlere aykırılık kamu düzeninden dolayı resen dikkate alınır ve sözleşmenin hükümsüzlüğünü gerektirir. Hakeza kamu düzenine, ahlaka ve adaba aykırılık da kamu düzeninden sayılır ve tüm sözleşmelerde olduğu gibi sigorta sözleşmesi hükümlerini düzenlerken evvela bu kriteri sağlayıp içeriğinin buna göre oluşturulması gerekecektir. Sözleşme taraflarının mutlak sözleşme yapmamasını bizzat kanun koyucu sağlamıştır. Kanun koyucu sözleşme taraflarından sigorta ettireni koruma ve taraflar arasındaki dengeyi sağlamak amacıyla taraflara tamamıyla yani mutlak olarak sözleşme serbestisine müsaade etmemiştir.

Gün geçtikçe değişen ve gelişen ticari hayatın zorlukları, sözleşme taraflarının kendilerini, menfaatlerini ve işlerini korumak için yaptıkları sözleşmeler, sigorta hukukunu ihdas etmiştir. Sigorta hukukunun temel amacı, yatırılan primlerin mukabili olarak karşılaşılan rizikoyu temin etmek ve zararı karşılamaktır. Bilindiği üzere ticaret hayat en çok risk barındıran bir iş kolu ya da sektördür. Ticari işletmeler, genelde kendilerine özel belli başlı hükümler içermesini talep ettiği sigorta sözleşmelerini yapmak isterler. Söz konusu sözleşmeler yapılırken önemli olan kriterler, sözleşme taraflarının özel şart olarak sözleşmeye ekledikleri hususlardır.

Sigorta sözleşmelerinde genel şartlar, tüm sigorta sözleşmelerinde kendini gösterir. Genel şartlar, sözleşmeler arasındaki bireysel farklılığı baz almadığından dolayı yüzeysel niteliktedir ve kapsayıcı veya o işi niteler hususlara dikkat edilmiş bir hüküm bulundurmaktadır. Özel şartlar, o işin niteliği gereği ne gibi riskler var ise ortaya koymakta ve sigortanın esas unsurlarına yer verirken aslında yapılan sözleşmenin hangi nedenlerle yapıldığını keskin ve kalın çizgilerle ortaya koyan sözleşmenin ana nedenlerini gündemde tutan şartlardır. Yukarıda da açıklandığı üzere, bu şartların genel sözleşme şartlarına aykırı durumları ise emredici hükümlere, kamu düzenine, ahlaka ve adaba aykırı olmadığı sürece herhangi bir sorun olmayacağı gibi, herhangi bir yeni düzenleme yapma da gerek kalmayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahmet, M. Güneş, Hukuk Metodolojisi, 3.Baskı, Bursa 2020.
- Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Basım Yayın, 30. Baskı, İstanbul 2022,
- Aslıhan, Sevinç Kuyucu, “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği ve Uygulanacak Hükümlerin Belirlenmesine İlişkin Esaslar”, Prof. Dr. Rayegân KENDER’E Saygı Günü (Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu), Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020
- Ayli, Ali, “Sigorta Poliçesinin Kıymetli Evrak Niteliğine Sahip Olup Olmadığı Sorunu”, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil Ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul, 2007, s. 332 vd.
- Arseven, Haydar, Sigorta Hukuku, Yenilenmiş 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1991.
- Antalya, Gökhan/Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2019.
- Bahtiyar, Mehmet, “Sigorta Poliçesi Genel Koşulları”, Batider, C. XIX, S. 2, Ankara, 1997.
- Bakır, Ayhan, “Türk Haksız Rekabet Hukukunda Dürüstlük Kuralına Aykırı Genel İşlem Şartları Kullanımı ve Yaptırımı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü Samsun 2016.
- Bozer, Ali, Sigorta Hukuku (Genel Hükümler-Bazı Sigorta Türleri), Gözden Geçirilmiş 2. Baskıdan Tıpkı Basım, BTHAE Yayınları, Ankara, 2009.
- Camcı, Sinem, “Genel İşlem Koşulları” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bilim Dalı, Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Cengiz Koçhisarlıoğlu, Özlem Söğütlü ve Bahar Öcal Apaydın, 2022, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022.

- Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, Adana 2018.
- Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, Adana 2018.
- Ejder Yılmaz, “Genel Kanun-Özel Kanun İlişkisi (Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanunu Bağlamında)”, Sicil İş Hukuku Dergisi, 2011.
- Eren, Fikret, Borçlar Genel, Legem Yayınevi, 29.Baskı, Ankara 2024.
- Erkan, Ebru, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, Topaloğlu, Mustafa / Dinç, Mutlu (Ed.), Sigorta Davaları, Ankara 2018.
- G. Akipek, Jale/Turgut Akıntürk/Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 11.Baskı, İstanbul 2014.
- Gözler, Kemal, Hukuka Giriş, 11.Baskı, Bursa 2014.
- İbrahim Araç ve Şeref İbra, “Türkiye’de Yasa Önerisi Hazırlama ve Norm Koyma Tekniği ve Yasamacı Mesleğinin Nitelikleri Üzerine”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2003.
- Jale G., Akipek – Turgut Akıntürk – Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 11.Baskı, İstanbul 2014.
- Karayalçın, Yaşar, Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, 6.Baskı, Ankara 2001.
- Karayalçın, Yaşar, Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, 6.Baskı, Ankara 2001.
- Kender, Rayegan, “‘Sigorta Sözleşmesinin Tanımı ve Kurulması (TTK. Tasarısı Hükümlerinin Değerlendirilmesi ile)”, Doç. Dr. Mehmet Somer’e Armağan, İstanbul 2006.
- Kender, Rayegan, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, İstanbul 2017.
- Kutluay, Ezgi, Türk Borçlar Kanunu’nda Genel İşlem Koşulları, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s. 1369-1422.

Kübra, Ercoşkun Şenol, Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK M. 27, İÜHFM C. LXXIV, S. 2, 2016, s. 709-736.

M.Güneş, Ahmet, Hukuk Metodolojisi, 3.Baskı, Bursa 2020.

Oğuzman, M. Kemal/Nami Barlas, Medeni Hukuk, 28. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Özbolat, Murat, Temel Sigortacılık, Ankara 2017.

Özgün Karamanoğlu, İsmail, Sigorta Poliçesi Özel Şartları Üzerine Bir Değerlendirme, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi - 2022/1, s. 013-1076.

Serozan, Rona, Medeni Hukuk, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 182.

Tekinay, Selahattin Sulhi/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi Yayınları , İstanbul 1993.

Ünan, Samim, Sif (Cif) Olarak Satılan Mallar İçin Yaptırılan Yük Sigortasında Sigortalananın Menfaat, SHD 1997, S.1, sh.17-18.

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt I, Genel Hükümler (Madde 1401-1452), 1. Baskı, onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

Yaslıdağ, Beyhan, Sigortacılık Sigorta Aracıları – Sigorta İşlemleri, Ankara 2017.

İnternet Kaynakları:

[https://karararama.yargitay.gov.tr/;](https://karararama.yargitay.gov.tr/)

[https://panel.kku.edu.tr/Content/ohtich/Ticari%20Hu%CC%88ku%CC%88mler%20\(2.%20hafta\)%20.pdf](https://panel.kku.edu.tr/Content/ohtich/Ticari%20Hu%CC%88ku%CC%88mler%20(2.%20hafta)%20.pdf)

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf>

https://www.udybelgesi.com/sorumluluk_sigortalari_sigorta_sozlesmesin_in_sona_ermesi.asp#:~:text=Sigorta%20S%C3%B6zleşme%20C5%9F

Yılmaz YÖRDEM

[mesinin%20Sona%20Ermesi%20Nedir,i%C3%A7in%20sigorta
%20himayesi%20devam%20eder.](#)